

## Жоба туралы қысқаша ақпарат

Жоба аты	AP09260297 «Қандастар мен Қазақстандағы мигранттарды ақпараттық қолдау және әлеуметтік бейімдеудің медиа-стратегиясы» (тіркеу № 0121PK00415)
Жоба өзектілігі	<p>Қазақстан көші-қон жүйесі жоғары дамыған елдер тобына кіреді. Мигранттарды қабылдаушы ел азаматтары еңбек мигранттарын бөтен адам деп теріс қабылдап, оларды жалақы демпингі, ауру таратушы және қылмыстық жағдайдың ушығуымен байланыстырады. Әрине барлық жерде стереотип және бөлушілік бар. Интеграция және жаһандану уақытында қоғам бұл топты қауіп ретінде емес, өзіне тең құқықты адам ретінде қабылдау керек деп есептейді.</p> <p>«Оралманфобия» мәселесінің ушығуына байланысты қандастардың өз жеріне сіңісуіне кедергі етеді. Жергілікті тұрғындар мемлекеттік көмек бағдарламаларына және алушылардың мемлекеттік көмекті теріс пайдалану фактілеріне наразы.</p> <p>Әлемдік тәжірибеге сүйенсек, мигранттар көшіп барған елдің әлеуметтік және мәдени әлемін қабылдай алмаған. Олардың бұл әрекеті ұлттық ерекшелігін, мәдениетін, өмір салтын және тілін жоғалтудан қорқуға негізделген. Қандастар өздерінің тарихи отандарынан тыс жерлерде өздерінің тілін, мәдениетін, дәстүрлері мен өмір салтын сақтап қалды. Алайда, соңғы жүз жыл ішінде кеңестік кезеңнің, орыстандыру, жаһандану факторлары, батыстық бұқаралық мәдениеттің әсері сияқты идеологиялық ықпалға бағынатын Қазақстан шындығы өзгеріске ұшырады, аймаққа байланысты болмыстың мәдени формаларының мозайкасына ие болды. Мысалы, Қазақстанның солтүстік және орталық аймақтарында халық қазақ мәдениеті мен дәстүрлерінің қатаң түрлеріне онша мойынсұнбайды. Мәдени тіршілік пен менталитеттің әр түрлі формалары тоғысқан мәдениаралық массивтің бір түрі жазылады. Қазіргі уақытта көші-қон саясаты бойынша қандастарды солтүстік аймақтарға қоныстандыруда. Ал дәл осы жәйт қандастарымызға сіңісуге үлкен кедергісін тигізуде.</p> <p>Қандастар мен мигранттардың проблемалары мен әлеуметтік бейімделуі туралы қоғамды дұрыс қабылдау міндеті бұқаралық ақпарат құралдарының жауапкершілігінде. Қандастар мен мигранттардың имиджін құру, осы тақырыптың ғаламдық сипатын түсіну, көші-қон процестерін объективті бағалау көші-қон мәселелерін реттеуде және жалпы алғанда, елдің экономикалық, саяси және мәдени дамуында дұрыс қадамдар жасауға мүмкіндік береді.</p>
Жоба мақсаты	Жобаның негізгі мақсаты ақпараттық қолдаудың құрылымдық компоненттерін, ғаламдық және аймақтық көші-қон жүйелері, қандастар мен мигранттардың әлеуметтік бейімделуі мәселелеріндегі дәстүрлі және жаңа медиа стратегиясының модельдерін әзірлеу болып табылады.
Жоба міндеттері	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ғаламдық және аймақтық көші-қон жүйесінің интегративті детерминанты ретінде қандастар мен мигранттардың әлеуметтік бейімделуінің тұжырымдамалық және терминологиялық аппаратын егжей-тегжейлі зерттеу және талдамалық түсіну;</li> <li>- қоғамның объективті қабылдауы үшін қандас пен мигранттың бейнелерін қалыптастырудағы БАҚ әсерінің факторларын анықтау;</li> </ul>

	<p>- Қандастар мен мигранттардың әлеуметтік бейімделуі мәселелері бойынша зияткерлік медиа-мазмұнды мәтіндік және цифрлық талдау. Жарияланымдардың жиілігі мен сапасын ақпараттық өлшеу;</p> <p>- көші-қон ағындарын тежеу және корреляция факторларын зерттеу, ксенофобияға, мигрантофобияға, оралманофобияға қарсы шу мен насихаттау әдістерін бұқаралық ақпарат құралдары арқылы зерттеу;</p> <p>- қазақстандық және әлемдік БАҚ беттерінде қандастар мен қоныс аударушылардың әлеуметтік бейімделуінің негізгі сипаттамаларын, ерекшелігін, тенденциялары мен айырмашылықтарын белгілеу;</p> <p>- білім беру жүйесі мен бұқаралық ақпарат құралдары арқылы көші-қон саясатының жаңа моделіне құндылық басымдықтарын енгізу тетіктерін анықтау;</p> <p>- жүргізілген зерттеулер негізінде қарқынды жаһандық және аймақтық көші-қон жағдайында дәстүрлі және жаңа медианың жұмыс істеуінің оңтайлы моделін әзірлеу</p>
<p>Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер</p>	<p>Жоба бойынша зерттеу нәтижелерін кем дегенде бір (1) мақала немесе шолу Social Science Citation Index, Arts and Humanities Citation Index және (немесе) Russian Science Citation Index Web of Science дерекқоры және (немесе) CiteScore пайызтилінің кемінде 35 (отыз бес) Scopus дерекқорында жариялау жоспарлануда. 6 ғылыми мақаланы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Білім және ғылым комитеті ұсынған басылымдарда жариялау жоспарлануда.</p> <p>Зерттеу нәтижелері бойынша орыс және ағылшын тілдерінде ұжымдық монография және қазақ және орыс тілдерінде оқу-әдістемелік құрал көзделеді. Көшіп-қонушылардың көші-қоны мен мемлекеттің этносаяси қауіпсіздігінің индикаторы ретінде бейімделу тақырыбын беру мәселелері бойынша БАҚ және редакциялар менеджерлері үшін қадамдық Стратегиялық жоспар мен практикалық ұсынымдар дайындау жоспарлануда. Дәстүрлі және жаңа БАҚ қызметкерлеріне көші-қон процестеріне төзімділік мәдениеті және көші-қон тақырыптарының объективтілігі мен мигрант бейнесіне арналған оқу орталығы жұмыс істейтін болады. Елдің аймақтарында журналистер мен блогерлерге арналған тренингтер өткізіледі деп күтілуде. Зерттеу тақырыбын насихаттау үшін ҚазҰУ-дың журналистика факультетінің сайтында веб-парақ құрылады. Халықаралық ғылыми-практикалық конференция өткізу және мақала жинағын шығару жоспарлануда. Сонымен қатар шетелдік конференцияларға қатысу. Шетелдік әріптестерімен бірге көші-қон мәселелері бойынша тәжірибесі мол шетелдік ұйымдардың базасында ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелері туралы ғылыми жарияланымдар күтіледі. Жобаның нәтижелері туралы бұқаралық ақпарат құралдарында және әлеуметтік желілерде имидждік мақалалар жарияланды</p> <p>Зерттеу нәтижелері бойынша:</p> <p>1) Басылды: 2 оқу-әдістемелік құрал; 2 монография; халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы; монографиядағы тарау (АҚШ).</p> <p>2) Жарияланды: ҚР ҒЖБМ ҒЖБССҚК ұсынған отандық басылымдарда 6 ғылыми мақала; конференция материалдарының шетелдік жинақтарында 3 мақала, конференция материалдарының отандық жинақтарында 10 мақала; отандық ғылыми журналдарда 3 мақала; отандық және шетелдік БАҚ пен әлеуметтік желілерде 20 мақала.</p>

	<p>3) Оқу курстар әзірленді және магистратураның оқу жоспарына біріктірілді. Бакалавриат бағдарламалары үшін де курс әзірленді.</p> <p>4) БАҚ қызметкерлері мен блогерлер үшін көші-қон тақырыптарын және мигрант имиджін көрсетудің объективтілігі бойынша тренингтер өткізілді.</p> <p>5) Мемлекеттің этносаияси қауіпсіздігінің көрсеткіші ретінде мигранттардың көші-қоны мен бейімделуі тақырыбын көрсету мәселелері бойынша БАҚ басшылары мен редакцияларына стратегиялық жоспар мен практикалық ұсыныстар әзірленді.</p> <p>Әлеуметтік-экономикалық, индустриялық және инновациялық басқару тиімділігін арттыру және қазақстандық қоғамның көші-қон саясатына қатысты толеранттылық пен ынтымақтастық мәдениетін қалыптастыру тетіктері зерттелгендіктен жоба жоғары әлеуметтік сұранысқа ие.</p>
<p>Зерттеу тобы мүшелерінің аты-жөні, идентификаторлары (Scopus Author ID, Researcher ID, ORCID, бар болса) және сәйкес профильдерге сілтемелер</p>	<p>1) Негізбаева Марлан Оңласынқызы, филология ғылымдарының кандидаты. Researcher ID O-1165-2014 ORCID ID 0000-0002-7391-5952 Scopus Author ID 57205543811</p> <p>2) Дудинова Елена Ивановна, филология ғылымдарының кандидаты. Researcher ID N-9978-2014 ORCID ID 0000-0001-9411-0558</p> <p>3) Шыңғысова Назгүл Тұрсынбайқызы, филология ғылымдарының докторы. ORCID ID <a href="https://orcid.org/0000-0001-9499-9182">0000-0001-9499-9182</a></p> <p>4) Скрипникова Анастасия Ивановна, PhD докторы. ORCID ID <a href="https://orcid.org/0000-0001-5536-191X">https://orcid.org/0000-0001-5536-191X</a>. Author ID 57193077474</p> <p>5) Әшімова Айтолқын Беріқызы, магистр экономических наук. ORCID ID 0000-0001-8946-4757</p>
<p>Жарияланымдар тізімі (URL, DOI көрсетілген)</p>	<p>1) <i>Университеттің Ғылыми кеңесі ұсынған оқу-әдістемелік құралдар:</i></p> <p>- Негізбаева М.О., Дудинова Е.И., Шыңғысова Н.Т. Практикум написания информационных материалов о кандас и мигрантах. 2022. ISBN 978-601-04-6079-9</p> <p>- Негізбаева М.О., Шыңғысова Н.Т., Дудинова Е.И. Қандастар мен мигранттар туралы ақпараттық материалдар жазу бойынша практикум. 2022. ISBN 978-601-04-6080-5</p> <p>2) <i>Монографиялар:</i></p> <p>- Дудинова Е.И., Негізбаева М.О., Кудабай А.А. Медиастратегия информационной поддержки и социальной адаптации кандас и мигрантов в Казахстан. 2023. ISBN 978-601-368-008-8</p> <p>- Negizbayeva M.O., Dudinova E.I., Kudabay A.A., Ashimova A.B. Media strategy of informational support and social adaptation of the Kandas and migrants in Kazakhstan. 2023. ISBN 978-601-368-007-1</p> <p>3) <i>ҚР ҒЖБМ ҒЖБССҚК ұсынған отандық басылымдарда:</i></p> <p>- Дудинова Е.И., Негізбаева М.О., Скрипникова А.И., Шыңғысова Н.Т. <b>Медийные аспекты исследовательского дискурса миграции и переселенцев.</b> 2021 <a href="https://buljournal.enu.kz/index.php/main/article/view/175/123">https://buljournal.enu.kz/index.php/main/article/view/175/123</a></p> <p>- Дудинова Е.И., Негізбаева М.О. Медиадискурс социально-психологической адаптации мигрантов и кандас в Казахстане. 2021 <a href="https://bulletin-journalism.kaznu.kz/index.php/1-journal/article/view/1491/1256">https://bulletin-journalism.kaznu.kz/index.php/1-journal/article/view/1491/1256</a></p>

- Дудинова Е.И., Негизбаева М.О., Турлаш Г.Л. Позитивная коммуникация как технология адаптации мигрантов и кандас в Казахстане: аспекты межкультурной интеграции. 2022 <https://bulletin-journalism.kaznu.kz/index.php/1-journal/article/view/1612/1322>

- Негизбаева М.О. Дудинова Е.И. Локализация образовательной миграции в контексте адаптивной функции медиа. 2022. <https://bulletin-journalism.kaznu.kz/index.php/1-journal/article/view/1709/1356>

- Негизбаева М.О., Дудинова Е.И., Рожков А.В. К вопросу определения интегративной функции этнических СМИ в адаптации мигрантов. 2023 <https://buljourn.enu.kz/index.php/main/article/view/145/93>

- Шынғысова Н.Т., Керимбек Ж.С., Ашимова А.Б., Алькожаева А.С. Освещения вопросов миграции в СМИ: эффекты медиа. 2023 <https://bulletin-journalism.kaznu.kz/index.php/1-journal/article/view/1733>

*4) Шетелдік басылымдар:*

- Negizbayeva M.O. Reporting on migration and representation of migrants in Kazakh and Russian media: Mapping the media and communicative landscape of Central Asia: emerging trends and persisting issues: Изд.: Lexington Books, an imprint of The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc. 2022. ISBN 978-1793633484 <https://www.amazon.com/-/es/Elira-Turdubayeva/dp/1793633487>

- Негизбаева М.О. Тема социальной адаптации кандас и мигрантов в медиаповестке // Сб. материалов II Международного Симпозиума по Коммуникации и Культуре. - Нийде. Федерация журналистов тюркского мира. 2022

- Negizbayeva M.O. The topic of migration and tolerance among the younger generation: on the example of the students at al-Farabu KazNU Faculty of Journalism // The Migration Conference 2023. Book of Abstracts. Hamburg University. Publisher: Transnational Press London. 2023

- Negizbayeva S.M. Migration and culture: relocation of representatives of creative industries to Kazakhstan during the war period // The Migration Conference 2023. Hamburg University. Book of Abstracts. Publisher: Transnational Press London. 2023

*5) Шетелдік әріптестермен бірлесе отырып:*

- Негизбаева М.О., Дудинова Е.И., Ертаева П.К. (PhD доктор Университета имени Омера Халисдемира, Турция) // PR и СМИ в Казахстане: сборник научных трудов, 2022. ISBN 978-601-04-4977-0

- Кудабай А.А., Аблабердиевым М. (PR-специалистом Международной школы Paragon, Камбоджа). Новые реалии миграционной политики и функциональное наполнение программ поддержки переселенцев // Вопросы педагогики. 2023. ISSN 2077-5458

- Ashimova A.B., Ablaberdiev M. Problems of adaptation of migrant children in schools and ways to solve them» // Вопросы педагогики. 2023. ISSN 2077-5458

*б) Халықаралық ғылыми-практикалық конференциялар жинақтарында:*

а) Тұрақты даму мақсатында халықаралық журналистиканы оқыту үлгілері, 2021:

- Негизбаева М.О., Скрипникова А.И. Актуализация темы социальной адаптации кандас и мигрантов в журналистике;

- Дудинова Е.И. Некоторые аспекты исследовательского дискурса мировых проблем миграции и переселенцев;

б) Тұрақты даму мақсатында халықаралық журналистиканы оқыту үлгілері, 2023

- Негизбаева М.О., Дудинова Е.И. Язык вражды в цифровых медиа - угроза интеграции кандас и мигрантов;
- Дудинова Е.И., Негизбаева М.О. Информационный фактор репатриации и миграции: алгоритмы ЦУР.

7) *Студенттердің халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларының жинақтарында:*

а) «Фараби форумы» студенттер мен жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференциясы:- Муса Н. Межэтническое согласие и ответственность СМИ. 2022;

- Турлаш Г. Фрейминг в формировании образа мигранта. 2022;
- Murat A. Social adaptation of Kandas: cultural and language barriers. 2022;
- Канатова А. «Язык вражды» в журналистике. 2022;
- Цай С. Миграция как фактор кросс-культурного развития Казахстана. 2023;

б) Тұрақты даму мақсатында халықаралық журналистиканы оқыту үлгілері:

- Муса Н.М. Освещение СМИ социальных конфликтов в межэтнической среде. 2023.

8) *Отандық және шетелдік БАҚ және әлеуметтік желілердегі мақалалар:*

- Негизбаева М.О. О социальном самочувствии кандас и мигрантов // Sonnokta Haber, 06.11.2021. <http://www.sonnoktahaber.com/dunya/----/6867/>

- Negizbaeva M. «Kandas» ve göçmenlerin sosyal refahı hakkında // Aksaray Hamle. 09.11.2021. [https://aksarayhamle.com/haber/kandas\\_ve\\_gocmenlerin\\_sosyal\\_refahi\\_hak\\_kinda-14858.html](https://aksarayhamle.com/haber/kandas_ve_gocmenlerin_sosyal_refahi_hak_kinda-14858.html)

- Negizbaeva M. «Kandas» ve göçmenlerin sosyal refahı hakkında / Erzurum Politik, 10.11.202. [http://www.erzurumpolitik.com/kandas-ve-gocmenlerin-sosyal-refahi-hakkinda\\_31689.html](http://www.erzurumpolitik.com/kandas-ve-gocmenlerin-sosyal-refahi-hakkinda_31689.html)

- Negizbaeva M. «Kandas» ve göçmenlerin sosyal refahı hakkında / Sonnokta Haber, 09.11.2021. <http://www.sonnoktahaber.com/dunya/kandas-ve-gocmenlerin-sosyal-refahi-hakkinda/6901/>

- Shyngysova N. Göçmenlere bilgi destek projesi çerçevesinde yarışma duyuruldu /Aksaray Hamle, 08.11.2021.

- [https://aksarayhamle.com/haber/gocmenler\\_bilgi\\_destek\\_projesi\\_cercevesinde\\_yarisma\\_duyuruldu-14847.html](https://aksarayhamle.com/haber/gocmenler_bilgi_destek_projesi_cercevesinde_yarisma_duyuruldu-14847.html)

- Shyngysova N. Göçmenlere bilgi destek projesi çerçevesinde yarışma duyuruldu / 3MHaber, 08.11.2021.

- [https://3mhaber.com/haber/gocmenler\\_bilgi\\_destek\\_projesi\\_cercevesinde\\_yarisma\\_duyuruldu-157.html](https://3mhaber.com/haber/gocmenler_bilgi_destek_projesi_cercevesinde_yarisma_duyuruldu-157.html)

- Shyngysova N. Göçmenlere bilgi destek projesi çerçevesinde yarışma / Objektif Turkiye, 08.11.2021.

- [https://turkiyeobjektif.com/haber/gocmenler\\_bilgi\\_destek\\_projesi\\_cercevesinde\\_yarisma\\_duyuruldu-14105.html](https://turkiyeobjektif.com/haber/gocmenler_bilgi_destek_projesi_cercevesinde_yarisma_duyuruldu-14105.html)

- Shyngysova N. Göçmenlere bilgi destek projesi çerçevesinde yarışma duyuruldu / Sonnokta Haber, 08.11.2021.

- <http://www.sonnoktahaber.com/dunya/gocmenler-bilgi-destek-projesi-cercevesinde-yarisma-duyuruldu-/6889/>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Negizbaeva M. «Kandas» ve göçmenlerin sosyal refahı hakkında / AsasMedya.info, 09.11.2021. <a href="https://asasmedya.info/news/authors/42830-kandas-ve-gocmenlerin-sosyal-refahi-hakkinda">https://asasmedya.info/news/authors/42830-kandas-ve-gocmenlerin-sosyal-refahi-hakkinda</a></li> <li>- Дудинова Е.И. Мировая журналистика сегодня: вопросы репутации и доверия / Фонд тюркоязычных журналистов. 16.04.2022 <a href="https://ttjk.info/mirovaya-zhurnalistika-segodnya-voprosy-reputatsii-i-doveriya">https://ttjk.info/mirovaya-zhurnalistika-segodnya-voprosy-reputatsii-i-doveriya</a></li> <li>- Дудинова Е.И. Мировая журналистика сегодня: вопросы репутации и доверия / КазНУ им. аль-Фараби. 11.04.2022 <a href="https://www.kaznu.kz/ru/3/news/one/27968/">https://www.kaznu.kz/ru/3/news/one/27968/</a></li> <li>- Dudinova E. Bugün Dünya Gazeteciliği: İtibaren ve Güven Konuları / Ajans Turk Haber. 21.04.2022 <a href="https://www.ajansturkhaber.com/haber/bugun_dunya_gazeteciligi_itibar_ve_guven_konulari-146196.html">https://www.ajansturkhaber.com/haber/bugun_dunya_gazeteciligi_itibar_ve_guven_konulari-146196.html</a></li> <li>- <b>Shyngyssova N.</b> Sosyal Ağlarda «Kandas» Konusu / Koridor gazetesi. 13.11.2022 <a href="https://www.koridorgazetesi.com/turk-dunyasi/sosyal-aglarda-kandas-konusu/">https://www.koridorgazetesi.com/turk-dunyasi/sosyal-aglarda-kandas-konusu/</a></li> <li>- <b>Shyngyssova N.</b> Sosyal Ağlarda «Kandas» Konusu / Sonnoktahaber. 13.11.2022 <a href="https://sonnoktahaber.com/turkdunyasi/sosyal-aglarda-kandas-konusu/">https://sonnoktahaber.com/turkdunyasi/sosyal-aglarda-kandas-konusu/</a></li> <li>- Шыңғысова Н.Т. Қандас жастарға Қазақстанда білім алу оңай ма? / Saq.kz. 02.10. 2023. <a href="https://saq.kz/posts/6484">https://saq.kz/posts/6484</a></li> <li>- Шыңғысова Н.Т. Қандас жастарға Қазақстанда білім алу оңай ма? / Акша. 02.10. 2023. <a href="https://akcha.kz/?p=615">https://akcha.kz/?p=615</a></li> <li>- Шыңғысова Н.Т. Қандас жастарға Қазақстанда білім алу оңай ма? / Ел тұмар. 02.10. 2023. <a href="http://eltumar.kz/posts/19601">http://eltumar.kz/posts/19601</a></li> <li>- Шыңғысова Н.Т. Қандас жастарға Қазақстанда білім алу оңай ма? / Ардагерлер тынысы. 02.10. 2023. <a href="https://ardagerler-tynysy-journal.kz">https://ardagerler-tynysy-journal.kz</a></li> <li>- Кудабай А.А. Раскрывая этическое наследие / Литер №75. 11.07.2023</li> <li>- Кудабай А.А. Миграционная мозаика / Литер №68. 20.09.2023</li> <li>- Ашимова А.Б. Отанға оралған қандас бейімделуі немесе Қандастар мен Қазақстандағы мигранттарды ақпараттық қолдау және әлеуметтік бейімдеудің медиа-стратегиясы / Qazaq Times. 23 қыркүйек 2023 ж. <a href="https://qazaqtimes.com/article/94265">https://qazaqtimes.com/article/94265</a></li> </ul>
Патент туралы ақпарат	-

М.О. Негізбаева, Н.Т. Шыңғысова, Е.И. Дудинова

ҚАНДАСТАР МЕН МИГРАНТТАР ТУРАЛЫ  
АҚПАРАТТЫҚ МАТЕРИАЛДАРДЫ ЖАЗУ

## ПРАКТИКУМЫ



ЖУРНАЛИСТИКА ФАКУЛЬТЕТТЕРІНІҢ  
СТУДЕНТТЕРІ МЕН МАГИСТРАНТТАРЫНА  
АРНАЛҒАН ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰРАЛЫ

М.О. Негізбаева, Е.И. Дудинова, Н.Т. Шыңғысова

## ПРАКТИКУМ

НАПИСАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ МАТЕРИАЛОВ  
О КАНДАСАХ И МИГРАНТАХ



УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ  
ДЛЯ СТУДЕНТОВ И МАГИСТРАНТОВ  
ФАКУЛЬТЕТОВ ЖУРНАЛИСТИКИ

МЕДИАСТРАТЕГИЯ  
ИНФОРМАЦИОННОЙ ПОДДЕРЖКИ  
И СОЦИАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ  
КАНДАСОВ И МИГРАНТОВ В  
КАЗАХСТАНЕ

MEDIA-STRATEGY FOR  
INFORMATION SUPPORT AND  
SOCIAL ADAPTATION OF KANDAS  
AND MIGRANTS IN KAZAKHSTAN